

HOTĂRÂREA CURȚII (camera a doua)

8 iulie 2010*

În cauza C-334/08,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 18 iulie 2008,

Comisia Europeană, reprezentată de domnii A. Aresu și A. Caeiros, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Italiene, reprezentată de doamna I. Bruni, în calitate de agent, asistată de domnul G. Albenzio, avvocato dello Stato, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă,

* Limba de procedură: italiana.

susținută de:

Republica Federală Germania, reprezentată de domnii M. Lumma și B. Klein, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

intervenientă,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J. N. Cunha Rodrigues (raportor), președinte de cameră, domnii A. Rosas, U. Löhmus, A. Ó Caoimh și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: domnul N. Nanchev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 decembrie 2009,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 aprilie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

- ¹ Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin refuzul de a pune la dispoziția Comisiei resursele proprii corespunzătoare datoriei vamale rezultate din eliberarea, începând cu 27 februarie 1997, de către Direzione compartimentale delle dogane per le Regioni Puglia e Basilicata (Direcția regională vamală pentru regiunile Apulia și Basilicata), cu sediul în Bari, a unor aprobări nelegale de înființare și de funcționare a unor depozite vamale de tip C la Taranto, urmate de aprobări subsecvente de transformare sub control vamal și de perfecționare activă, până la revocarea acestora, la 4 decembrie 2002, Republica Italiană nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 10 CE, al articolului 8 din Decizia 2000/597/CE, Euratom a Consiliului din 29 septembrie 2000 privind sistemul de resurse proprii al Comunităților Europene (JO L 253, p. 42, Ediție specială, 01/vol. 2, p. 206) și al articolelor 2, 6, 10, 11 și 17 din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1150/2000 al Consiliului din 22 mai 2000 privind punerea în aplicare a Deciziei 94/728/CE, Euratom referitoare la sistemul resurselor proprii ale Comunităților (JO L 130, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 2, p. 184).

Cadrul juridic

2 În materie de resurse proprii ale Uniunii, Decizia 94/728/CE, Euratom a Consiliului din 31 octombrie 1994 privind sistemul de resurse proprii al Comunităților Europene (JO L 293, p. 9) a fost abrogată și înlocuită, cu efect de la 1 ianuarie 2002, prin Decizia 2000/597.

3 Conform articolului 2 alineatul (1) din Decizia 2000/597:

„(1) Constituie venituri din resurse proprii înscrise în bugetul Uniunii Europene următoarele:

(b) drepturile din Tariful vamal comun și alte drepturi stabilite sau [care urmează] a fi stabilite de către instituțiile Comunităților în legătură cu comerțul cu țările terțe [...]

[...]”

4 Articolul 8 alineatul (1) din Decizia 2000/597 prevede:

„Resursele proprii ale Comunităților, menționate la articolul 2 alineatul (1) literele (a) și (b), se colectează de către statele membre în conformitate cu actele cu putere de lege, normele și actele administrative naționale, care, după caz, sunt adaptate cerințelor normelor administrative comunitare.

Comisia examinează la intervale regulate dispozițiile naționale comunicate de către statele membre, notifică tuturor statelor membre adaptările pe care le consideră necesare pentru a asigura conformitatea acestora cu normele administrative comunitare și raportează la autoritatea bugetară.

Statele membre pun la dispoziția Comisiei resursele menționate la articolul 2 alineatul (1) literele (a)-(d)."

- 5 Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1150/2000, care figurează în cadrul titlului I din acesta, intitulat „Dispoziții generale”, prevede:

„În scopul aplicării prezentului regulament, dreptul Comunității asupra resurselor proprii la care se referă articolul 2 alineatul (1) literele (a) și (b) din Decizia 94/728/CE, Euratom se constată de îndată ce sunt îndeplinite condițiile prevăzute de regulamentul vamal privind înregistrarea sumei cuvenite și notificarea debitorului.”

- 6 Articolul 6 alineatele (1) și (2) și alineatul (3) literele (a) și (b) din Regulamentul nr. 1150/2000, care figurează în cadrul titlului II din acesta, intitulat „Contabilitatea resurselor proprii”, prevede:

„(1) Contabilitatea resurselor proprii se ține de către trezoreria fiecărui stat membru sau a organismului desemnat de către fiecare stat membru și se structurează în funcție de natura resurselor.

(2) În scopul ținerii contabilității resurselor proprii, situația contabilă se efectuează cel mai devreme la ora 13.00 din ultima zi lucrătoare din luna constatării.

(3) (a) Drepturile constatate în conformitate cu articolul 2 se înregistrează în contabilitate [în mod obișnuit, desemnată ca fiind «evidența contabilă A»], conform literei (b) din prezentul alineat, cel târziu în prima zi lucrătoare după data de 19 din luna a doua următoare celei în care a fost constatat dreptul respectiv.

(b) Drepturile constatate și neînregistrate în contabilitatea la care se referă litera (a), deoarece nu au fost recuperate încă și nu s-a furnizat nicio cauțiune, se înscriu într-o contabilitate separată [în mod obișnuit, desemnată ca fiind «evidența contabilă B»], în termenul prevăzut la litera (a). Statele membre pot proceda în același mod atunci când drepturile constatate și acoperite de garanții fac obiectul contestărilor și sunt susceptibile de a suporta variații în urma diferendelor apărute.”

7 Articolul 9 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1150/2000, care figurează în cadrul titlului III din acesta, intitulat „Punerea la dispoziție a resurselor proprii”, prevede:

„Conform procedurii definite la articolul 10, fiecare stat membru înscrie resursele proprii în creditul contului deschis în acest scop în numele Comisiei la trezoreria sa sau la organismul pe care l-a desemnat. [...]”

8 Conform articolului 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1150/2000, care face parte din același titlu III:

„După deducerea cu 10% sub formă de cheltuieli de încasare, conform articolului 2 alineatul (3) din Decizia 94/728/CE, Euratom, înregistrarea resurselor proprii la care se referă articolul 2 alineatul (1) literele (a) și (b) din decizia menționată trebuie făcută

cel târziu în prima zi lucrătoare după data de 19 a celei de a doua luni următoare aceleia în care s-a constatat dreptul, conform articolului 2 din prezentul regulament.

Cu toate acestea, în ceea ce privește sumele înregistrate în contabilitate[a B], conform articolului 6 alineatul (3) litera (b), înscrierea trebuie să intervină cel târziu în prima zi lucrătoare după data de 19 a celei de a doua luni următoare lunii în care a avut loc recuperarea.”

- 9 Articolul 11 din Regulamentul nr. 1150/2000 prevede:

„Orice întârziere în intrările în conturi prevăzute la articolul 9 alineatul (1) au drept rezultat plata de către statul membru vizat a unei dobânzi la o rată egală cu rata dobânzii aplicate finanțărilor pe termen scurt în ziua scadenței pe piața monetară a statului membru, majorată cu două puncte. Această rată este majorată cu 0,25 puncte pentru fiecare lună de întârziere. Rata majorată se aplică întregii perioade de întârziere.”

- 10 Articolul 17 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1150/2000, care figurează în cadrul titlului VII din acesta, intitulat „Dispoziții referitoare la măsuri de verificare”, prevede:

„(1) Statele membre trebuie să ia toate măsurile necesare pentru ca sumele corespunzătoare drepturilor constatate conform articolului 2 să fie puse la dispoziția Comisiei în condițiile prevăzute de prezentul regulament.

(2) Statele membre sunt libere de obligația de a pune la dispoziția Comisiei suma corespunzând drepturilor constatate doar dacă a fost imposibilă colectarea acestor

sume, din motive de forță majoră. În plus, în cazuri specifice, statele membre pot să nu pună la dispoziția Comisiei aceste sume atunci când se constată, după examinarea aprofundată a tuturor datelor pertinente privind cazul respectiv, că este absolut imposibil să se procedeze la colectarea sumelor din motive care nu pot fi imputate statelor membre. Aceste cazuri trebuie menționate în raportul prevăzut la alineatul (3), în măsura în care sumele depășesc 10 000 EUR convertiți în monedă națională la rata din prima zi lucrătoare a lunii octombrie din anul calendaristic precedent; raportul trebuie să indice motivele care au împiedicat statul membru să pună la dispoziție sumele respective. Dacă este cazul, Comisia dispune de un termen de șase luni pentru a comunica statului membru implicat observațiile sale.”

¹¹ Regulamentul nr. 1150/2000 a fost modificat prin Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2028/2004 al Consiliului din 16 noiembrie 2004 (JO L 352, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 5, p. 147, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1150/2000 modificat”), care a intrat în vigoare la 28 noiembrie 2004.

¹² Articolul 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat prevede:

„Statele membre sunt eliberate de obligația de a pune la dispoziția Comisiei sumele corespunzătoare drepturilor constatate care se dovedesc imposibil de recuperat:

(a) fie din motive de forță majoră;

(b) fie din alte motive care nu le sunt imputabile.

Sumele aferente drepturilor constatate sunt declarate nerecuperabile printr-o decizie a autorității administrative competente care constată imposibilitatea recuperării.

Sumele aferente drepturilor constatate sunt considerate nerecuperabile în termen de cel mult cinci ani de la data la care a fost constatată suma în conformitate cu articolul 2 sau, în caz de recurs administrativ sau judiciar, de la data adoptării, notificării sau publicării deciziei definitive.

În cazul plăților eşalonate, termenul de cel mult cinci ani începe să curgă de la data ultimei plăți efective, în măsura în care aceasta nu stinge datoria.

Sumele declarate sau considerate nerecuperabile sunt șterse definitiv din contabilitatea [B] prevăzută la articolul 6 alineatul (3) litera (b). Acestea sunt menționate în anexa la extrasul de cont trimestrial prevăzut la articolul 6 alineatul (4) litera (b), precum și, după caz, în extrasul de cont trimestrial prevăzut la articolul 6 alineatul (5)."

Procedura precontencioasă

- ¹³ Ca urmare a unei plângeri referitoare la nereguli vamale care ar fi fost săvârșite în circumscripția vamală Taranto (Italia), prin scrisoarea din 27 octombrie 2003, Comisia a solicitat autorităților italiene furnizarea unor explicații în această privință.

14 În răspuns, aceste autorități au transmis Comisiei un raport de audit intern din 18 februarie 2003, din care rezulta că:

- la 27 februarie și la 7 aprilie 1997, autoritățile vamale italiene competente acordaseră, printre altele în favoarea Fonderie SpA (denumită în continuare „Fonderie”), o serie de aprobări în vederea înființării a două depozite vamale private de tip C și a transformării sub control vamal a blocurilor de aluminiu aflate în acestea, care intră la poziția tarifară vamală 7601, căreia îi corespunde o taxă vamală de 6%, în deșeuri de aluminiu, care intră la poziția tarifară 7602, căreia îi corespunde o scutire de taxe vamale;
- aprobările în cauză fuseseră emise cu încălcarea legislației vamale comunitare și avuseseră drept consecință lipsa constatării și a recuperării resurselor proprii comunitare, în perioada cuprinsă între 1997 și 2002, datoria vamală fiind estimată la aproximativ 46,6 miliarde de lire italiene;
- după depunerea unei reclamații de către o societate din același sector, autoritățile vamale competente retrăseseră, la 4 decembrie 2002, aprobările în discuție și constataseră drepturile Comunităților asupra resurselor proprii respective;
- în afara societăților în cauză, anumiți funcționari vamali italieni fuseseră de asemenea obligați să răspundă pentru suma corespunzătoare datoriei vamale și pentru acordarea aprobărilor nelegale, fiind inițiată o procedură penală împotriva acestora pentru „contrabandă în formă gravă” și „falsificarea actelor publice”.

- 15 Prin scrisoarea din 30 septembrie 2005, autoritățile italiene au depus la Comisie informații suplimentare, din care rezulta că suma totală a veniturilor comunitare de-
turnate s-ar ridica la 22730818,35 euro și că aceasta fusese înregistrată, în cursul
lunilor martie, iunie și iulie ale anului 2003, în evidența contabilă B, în temeiul artico-
lului 6 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 1150/2000.
- 16 În urma unui schimb de corespondență între autoritățile italiene și Comisie, aceasta
a adresat Republicii Italiene la 23 martie 2007 o scrisoare de punere în întârziere prin
care invita acest stat membru să îi pună la dispoziție, în cel mai scurt termen, suma
de 22730818,35 euro, corespunzătoare resurselor proprii pe care chiar acesta le con-
statase, și să înscrie această sumă în anexa la extrasul de cont al evidenței contabile A,
prevăzută la articolul 6 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul nr. 1150/2000.
- 17 Autoritățile italiene au răspuns prin scrisoarea din 7 mai 2007, în care își exprimau
dezacordul cu privire la poziția adoptată de Comisie. În special, autoritățile italie-
ne susțineau că în speță nu era vorba despre o „eroare” sau despre o „neglijență” a
autorităților, ci despre efecte prejudiciabile ale unor fapte intenționate ale unui terț,
cu caracter fraudulos, care nu puteau fi imputate statului.
- 18 La 23 octombrie 2007, Comisia a adresat Republicii Italiene un aviz motivat prin care
solicita acestui stat să ia măsurile necesare, în termen de două luni de la primirea avi-
zului menționat, pentru a plăti Comisiei suma de 22730818,35 euro cu titlu de veni-
turi proprii ale Comunităților. La 24 decembrie 2007, autoritățile italiene au răspuns
la avizul motivat reiterând obiecțiunile privind motivele Comisiei.
- 19 În aceste condiții, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

- 20 Prin Ordonanța președintelui Curții din 3 decembrie 2008, Republica Federală Germania a fost autorizată să intervină în susținerea concluziilor Republicii Italiene.

Cu privire la acțiune

Cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a articolului 8 din Decizia 2000/597 și a articolelor 2, 6, 10, 11 și 17 din Regulamentul nr. 1150/2000

Argumentele părților

- 21 Deși constată că autoritățile vamale italiene consideră că atât eliberarea nelegală a aprobărilor, cât și funcționarea regimurilor vamale în cauză constituie o consecință a fraudei organizate de funcționari naționali, Comisia susține totuși că statul italian nu ar putea să își decline orice răspundere în privința consecințelor actelor administrative adoptate în numele său. Astfel, fără a mai aștepta rezultatul procedurii penale și nici rezultatul procedurii de recuperare de la debitori, statul italian ar trebui să suporte consecințele financiare ale acțiunilor propriilor organisme administrative. În consecință, ar fi o problemă secundară dacă neregularitatea era imputabilă administrației italiene fie din cauza unei erori sau a unei fraude comise de membri ai personalului acesteia, fie din cauza unei lipse de supraveghere adecvată, fie chiar a unei practici nelegale sistematice.

- ²² Comisia arată că, în contextul sistemului de resurse proprii comunitare și ținând seama de principiul cooperării loiale, nu se poate admite ca un stat membru să fie scutit de răspundere pentru suma corespunzătoare datoriei vamale născute în mod direct din acțiunile săvârșite de propria administrație. Ar rezulta că, în speță, nu poate să revină Comunității sarcina de a suporta riscul financiar legat de acțiunile de recuperare *a posteriori* de la debitori.
- ²³ Republica Italiană observă că situația de fapt din prezenta cauză este legată în mod incontestabil de infracțiuni care pot fi sancționate pe plan penal. Având în vedere că, în cadrul răspunderii penale, aceasta are o dimensiune subiectivă, faptele în cauză nu ar putea fi imputate în niciun caz administrației de care depindeau funcționarii corupți.
- ²⁴ Republica Italiană amintește că, în temeiul articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000, statele membre nu sunt obligate să pună la dispoziția Comisiei sumele a căror recuperare nu a putut fi efectuată din motive de forță majoră. Potrivit acestui stat membru, elementele care caracterizează forța majoră sunt reunite atunci când persoana în cauză a făcut tot ceea ce îi stătea în putință și, din motive independente de voința sa, legate de comportamente intenționate și frauduloase exterioare, nu a putut să împiedice comiterea unui eveniment sancționabil. Faptele nelegale ale funcționarilor ar constitui un eveniment exterior acțiunii administrației și obligației de supraveghere și de control care îi revenea acesteia. Prin urmare, nu ar fi posibil să se impute statului italian o răspundere obiectivă pentru plata resurselor comunitare, având în vedere introducerea de acțiuni, atât în fața instanțelor penale, cât și a celor civile, împotriva persoanelor răspunzătoare de aceste fapte și diligența manifestată pe parcursul etapelor de control și de pedepsire a faptelor menționate.
- ²⁵ Comisia precizează în cuprinsul replicii că, dacă forța majoră constituie o circumstanță care exonerează de orice răspundere, este astfel pentru că decurge dintr-un eveniment

exterior organismului în cadrul căruia s-a produs fapta prejudiciabilă și cu privire la care acest organism nu poate decât să suporte efectul pervers. În speță, dimpotrivă, actul intenționat al funcționarilor s-ar fi produs chiar în interiorul administrației căreia îi este imputată activitatea agenților în cauză. Prin urmare, nu ar fi vorba despre un caz de forță majoră, ci despre un act nelegal al unei administrații naționale, imputabil în mod direct Republicii Italiene.

26 Acest stat membru răspunde că, în condițiile în care un funcționar acționează pentru interesele proprii și ilicite, neglijând pe deplin funcția instituțională pe care o deține, acesta se plasează în exteriorul aparatului administrativ de care aparține. În caz contrar, orice comportament, chiar și fraudulos, de care s-ar face vinovat un funcționar național ar trebui să determine răspunderea administrației, în speță a statului membru de care aparține, în mod abstract, autorul acestui comportament.

27 În memoriul în intervenție, Republica Federală Germania susține că, la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, Comisia nu putea să solicite punerea la dispoziție a resurselor proprii, întrucât, la acea dată, neîndeplinirea obligațiilor imputată statului membru în cauză nu exista.

28 Mai întâi, Republica Federală Germania susține că autoritățile italiene au înregistrat în mod corect resursele proprii în cauză în evidența contabilă B, și nu în evidența contabilă A, având în vedere că era vorba despre drepturi constatate care nu fuseseră încă recuperate și că nicio garanție nu fusese oferită. Pe de altă parte, ar reieși din jurisprudența Curții că nu exista o obligație de a transfera sumele constatate din evidența contabilă B în evidența contabilă A.

- ²⁹ În plus, Republica Federală Germania amintește că, din dispozițiile coroborate ale articolului 6 alineatul (3) litera (b) și ale articolului 10 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat, rezultă, ca principiu, că obligația de a pune la dispoziție drepturile înregistrate în evidența contabilă B presupune recuperarea prealabilă a sumelor de către fiecare stat membru.
- ³⁰ Nu s-ar putea deroga de la acest principiu decât cu titlu excepțional, în temeiul articolului 17 alineatele (2)-(4) din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat. Republica Federală Germania adaugă că aceste dispoziții din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat prevăd condițiile de exonerare a statelor membre de obligația lor de a pune la dispoziția Comunității resursele proprii înregistrate în evidența contabilă B, printre care se numără condiția referitoare la cerința ca sumele să se dovedească nerecuperabile. Potrivit guvernului german, în cazul în care această condiție nu ar fi îndeplinită, cu alte cuvinte, dacă sumele pe care autoritățile naționale le-au declarat nerecuperabile puteau, în realitate, să fie recuperate, statele membre ar fi supuse, în mod excepțional, obligației de a pune la dispoziția Comisiei resursele proprii, și aceasta înainte chiar de recuperarea sumelor.
- ³¹ Or, în speță, autoritățile naționale nu ar fi declarat sumele în cauză nerecuperabile și cu atât mai mult nu le-ar fi clasificat ca fiind nerecuperabile. În aceste condiții, Comisia ar trebui să aștepte expirarea termenului de cinci ani, prevăzut la articolul 17 alineatul (2) al treilea paragraf din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat, care începe să curgă de la înregistrarea resurselor în evidența contabilă B, pentru a putea să impună Republicii Italiene plata resurselor menționate. Întrucât acest termen nu expirase înainte de luna iulie a anului 2008, ar trebui să se deducă faptul că statul membru respectiv nu își încălcase obligațiile la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, și anume la sfârșitul lunii decembrie a anului 2007.

32 În răspunsul Comisiei, aceasta obiectează că, în temeiul articolului 40 al patrulea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și al articolului 93 alineatul (4) din Regulamentul de procedură al acesteia, un intervenient nu poate să susțină, în memoriul în intervenție, motive care modifică sau denaturează cadrul litigiului așa cum este definit în cererea de sesizare a instanței. Argumentele guvernului german referitoare la Regulamentul nr. 1150/2000 modificat ar trebui, așadar, declarate inadmisibile pentru motivul că se află în totalitate în afara cadrului juridic definit de părți și nu sunt relevante în raport cu observațiile formulate de autoritățile italiene.

33 Argumentele menționate ar fi, în orice caz, lipsite de temei, întrucât, pe de o parte, procedura specială prevăzută la articolul 17 alineatele (2)-(4) din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat ar fi inoperantă în totalitate și, pe de altă parte, termenul de cinci ani care este prevăzut la acest articol nu ar fi aplicabil. Potrivit Comisiei, această procedură nu poate fi aplicată decât resurselor care figurează în mod justificat în evidența contabilă B și care nu pot fi, așadar, puse la dispoziția Comunităților din cauza caracterului lor nerecuperabil. În schimb, în speță, sumele în discuție ar fi fost înregistrate în evidența contabilă B din cauza unei erori săvârșite de autoritățile italiene, care ar fi trebuit să le înregistreze în evidența contabilă A cu ocazia importului mărfurilor – și a plății subsecvente a taxelor vamale – la care se refereau aprobările eliberate în mod nelegal de aceleași autorități.

Aprecierea Curții

34 Astfel cum rezultă din articolul 8 alineatul (1) din Decizia 2000/597, resursele proprii ale Uniunii prevăzute la articolul 2 alineatul (1) literele (a) și (b) din decizia menționată sunt încasate de statele membre, iar acestea au obligația de a pune aceste resurse la dispoziția Comisiei.

- 35 În temeiul articolului 17 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1150/2000, statele membre sunt obligate să ia toate măsurile necesare pentru ca sumele corespunzătoare drepturilor constatate în conformitate cu articolul 2 din același regulament să fie puse la dispoziția Comisiei. Statele membre nu sunt scutite de această obligație decât dacă recuperarea nu a putut fi efectuată din motive de forță majoră sau atunci când se dovedește că, în mod definitiv, este imposibil să se efectueze recuperarea din motive care nu le pot fi imputate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 noiembrie 2005, Comisia/Danemarca, C-392/02, Rec., p. I-9811, punctul 66).
- 36 În speță, nici existența unei datorii vamale, nici cuantumul resurselor proprii nu sunt contestate, acest cuantum fiind de altfel constatat de autoritățile italiene.
- 37 Republica Italiană susține că nerecuperarea resurselor proprii nu se datorează unor erori administrative imputabile autorităților naționale, ci unor comportamente frauduloase ale unor funcționari vamali care au acționat de comun acord cu responsabilii societății implicate. Un asemenea comportament nu ar putea decât să rupă legătura de cauzalitate care există între administrație și actul prejudiciabil, permițând astfel recunoașterea unei situații de forță majoră în sensul articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000.
- 38 Un asemenea argument nu poate fi admis.
- 39 Mai întâi, trebuie subliniat că, în principiu, comportamentul oricărui organ al statului poate fi atribuit acestuia din urmă. Un organ include orice persoană sau entitate care are acest statut potrivit dreptului intern al statului în cauză. Împrejurarea că, prin comportamentul său, o asemenea persoană sau entitate, abilitată cu exercitarea prerogativelor de putere publică și care acționează în această calitate, încalcă legea,

își depășește competențele sau încalcă instrucțiunile superiorilor săi ierarhici nu este de natură să infirme această concluzie.

- 40 În cazul de față, din raportul de audit intern din 18 februarie 2003, transmis Comisiei de administrația italiană a vămilor, rezultă că, prin deciziile din 27 februarie și, respectiv, din 7 aprilie 1997, autoritățile vamale competente au eliberat în favoarea Fonderie aprobări nelegale privind înființarea a două depozite vamale private de tip C și transformarea blocurilor de aluminiu care se aflau în acestea în deșeuri de aluminiu, supunând, așadar, produsele în cauză unui regim de scutire de taxe vamale, în pofida faptului că, în mod normal, trebuia să li se aplice asemenea taxe.
- 41 De asemenea, din raportul menționat rezultă că nelegalitățile sus-menționate au avut drept consecință neconstatarea drepturilor privind resursele proprii ale Uniunii și nerecuperarea acestora între anii 1997 și 2002.
- 42 Este cert că, la momentul eliberării aprobărilor nelegale de către funcționarii vamali, aceștia se aflau în exercițiul funcțiunii.
- 43 Aceste acte, îndeplinite de funcționari în exercitarea atribuțiilor, trebuie să fie, așadar, considerate efectuate chiar în cadrul administrației.
- 44 În aceste condiții, rezultă că actul nelegal al administrației naționale trebuie să fie atribuit Republicii Italiene.

- 45 În continuare, se pune problema dacă acest stat membru poate fi îndreptățit să invoce motive de forță majoră, în sensul articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000, pentru a fi scutit de obligația de a pune la dispoziție sumele corespunzătoare drepturilor constatate.
- 46 Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de forță majoră trebuie să fie înțeleasă în sensul de împrejurări străine celui care o invocă, neobișnuite și imprevizibile, ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței manifestate (a se vedea printre altele Hotărârea din 5 februarie 1987, Denkvit België, 145/85, Rec., p. 565, punctul 11, precum și Hotărârile din 5 octombrie 2006, Comisia/Germania, C-105/02, Rec., p. I-9659, punctul 89, și Comisia/Belgia, C-377/03, Rec., p. I-9733, punctul 95).
- 47 Unul dintre elementele constitutive ale noțiunii de forță majoră este apariția unui eveniment străin persoanei care intenționează să o invoce, cu alte cuvinte, producerea unui fapt care are loc în afara sferei de intervenție a acestei persoane.
- 48 Pe de altă parte, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 31 din concluzii, Republica Italiană nu ar putea să se întemeieze, pentru a încerca să obțină exonerarea de orice răspundere, pe existența unei situații de forță majoră invocând faptul că efectuarea controalelor de rutină nu ar fi condus la descoperirea neregulilor săvârșite și că acestea ar fi fost descoperite numai în urma unei plângeri a unei societăți concurente. Deoarece cauza pentru neîncasarea taxelor vamale intră, în speță, în sfera de răspundere a Republicii Italiene, nu mai este relevant ce măsuri concrete ar fi putut sau nu ar fi putut să prevină faptele în cauză.
- 49 Considerațiile expuse la punctele anterioare arată că, în speță, comportamentul funcționarilor vamali nu poate fi considerat străin administrației de care aceștia

aparțin. În plus, nu s-a dovedit că urmările comportamentului menționat, imputabil Republicii Italiene, nu ar fi putut fi evitate, în pofida diligenței de care a dat dovadă acest stat membru. În consecință, acest stat membru nu este îndreptățit să invoce forța majoră pentru a fi scutit de obligația de punere la dispoziția Comisiei a resurselor proprii ale Uniunii.

50 În sfârșit, în ceea ce privește obligația Republicii Italiene de a pune la dispoziția Comisiei suma care corespunde drepturilor constatate, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, deși o eroare săvârșită de autoritățile vamale ale unui stat membru are drept efect faptul că resursele proprii ale Uniunii nu au fost recuperate, o asemenea eroare nu poate afecta obligația statului membru respectiv de a plăti drepturile care au fost constatate, precum și dobânzile de întârziere (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Danemarca, citată anterior, punctul 63, și Hotărârea din 19 martie 2009, Comisia/Italia, C-275/07, Rep., p. I-2005, punctul 100).

51 În aceste condiții, un stat membru care nu constată dreptul Uniunii cu privire la resursele proprii și nu pune la dispoziția Comisiei valoarea corespunzătoare a acestora, fără ca vreuna dintre condițiile prevăzute la articolul 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000 să fie întrunită, nu își îndeplinește obligațiile care îi revin în temeiul dreptului Uniunii și în special în temeiul articolelor 2 și 8 din Decizia 2000/597 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 octombrie 2007, Comisia/Danemarca, C-19/05, Rep., p. I-8597, punctul 32).

52 În plus, cu privire la intervenția Republicii Federale Germania în susținerea concluziilor Republicii Italiene, trebuie să se facă următoarele observații.

- 53 Potrivit articolului 40 al patrulea paragraf din Statutul Curții de Justiție, concluziile cererii de intervenție nu pot avea un alt obiect decât susținerea concluziilor uneia dintre părți.
- 54 De asemenea, articolul 93 alineatul (5) din Regulamentul de procedură al Curții prevede printre altele că memoriul în intervenție cuprinde motivele și argumentele invocate de intervenient.
- 55 Concluzionând, precum Republica Italiană, în sensul respingerii acțiunii Comisiei, Republica Federală Germania prezintă totodată, în memoriul în intervenție, un mijloc de apărare suplimentar în raport cu cele pe care statul membru pârât și-a întemeiat argumentele. Prin urmare, procedând în acest fel, Republica Federală Germania nu a încălcat dispozițiile sus-menționate din Statutul și din Regulamentul de procedură ale Curții de Justiție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 februarie 1961, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg/Înalta Autoritate*, 30/59, Rec., p. 1, și Hotărârea din 15 iulie 2004, *Spania/Comisia*, C-501/00, Rec., p. I-6717, punctele 131-157).
- 56 Memoriul în intervenție al Republicii Federale Germania trebuie, așadar, să fie examinat de Curte.
- 57 Motivul invocat de Republica Federală Germania, întemeiat pe inexistența neîndeplinirii obligațiilor care este imputată Republicii Italiene la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, se bazează pe premisa că modificările introduse de Regulamentul nr. 2028/2004 în ceea ce privește Regulamentul nr. 1150/2000, și în special articolul 17 alineatul (2) din acesta, sunt aplicabile în speță.
- 58 Republica Federală Germania susține astfel că, având în vedere că autoritățile italiene nu declaraseră sumele în cauză nerecuperabile și cu atât mai mult nu le consideraseră ca fiind nerecuperabile, Comisia ar trebui să aștepte expirarea termenului de cinci ani,

prevăzut la articolul 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat, care începe să curgă de la înregistrarea drepturilor constatate în evidența contabilă B – cu alte cuvinte, începând din lunile martie, iunie și iulie ale anului 2003 – pentru ca să poată impune guvernului italian plata drepturilor menționate. Întrucât un asemenea termen nu a expirat înainte de luna iulie a anului 2008, ar rezulta că Republica Italiană nu își încălcase obligațiile la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, și anume la sfârșitul lunii decembrie a anului 2007.

59 În această privință, trebuie să se amintească faptul că prezenta procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor urmărește să se constate că Republica Italiană nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dreptului Uniunii ca urmare a refuzului de a pune la dispoziția Comisiei resursele proprii ale Uniunii care rezultă din importurile efectuate între anii 1997 și 2002 și cu privire la care drepturile constatate au fost înregistrate de acest stat membru în evidența contabilă B în cursul lunilor martie, iunie și iulie ale anului 2003, în timp ce Regulamentul nr. 2028/2004 nu a intrat în vigoare decât la 28 noiembrie 2004.

60 Conform unei jurisprudențe constante, se prezumă în general că normele de procedură se aplică tuturor litigiilor în curs la momentul intrării lor în vigoare, spre deosebire de normele de fond, care, de regulă, sunt interpretate în sensul că nu au în vedere situații apărute anterior intrării lor în vigoare (a se vedea în special Hotărârea din 12 noiembrie 1981, *Meridionale Industria Salumi și alții*, 212/80-217/80, Rec., p. 2735, punctul 9, precum și Hotărârea din 1 iulie 2004, *Tsapalos și Diamantakis*, C-361/02 și C-362/02, Rec., p. I-6405, punctul 19).

61 Articolul 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat prevede o nouă procedură, care permite autorităților administrative ale statelor membre fie să declare că anumite sume reprezentând drepturi constatate sunt nerecuperabile, fie să aprecieze că sumele corespunzătoare drepturilor constatate sunt considerate nerecuperabile cel mai târziu după o perioadă de cinci ani de la data la care suma a fost constatată. Aceste sume sunt retrase în mod definitiv din evidența contabilă B și, sub

rezerva opoziției Comisiei față de motivele invocate de statele membre, întemeiate pe forța majoră sau pe alte motive care nu le sunt imputabile, statele membre sunt scutite de obligația de a pune la dispoziția acestei instituții sumele menționate.

⁶² Prin modificarea articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000, legiuitorul Uniunii a intenționat să instituie un nou mecanism procedural pentru a remedia deficiențele vechiului sistem de dublă contabilitate, prevăzând că anumite sume reprezentând drepturi constatate și care nu au putut fi recuperate nu mai figurează în evidența contabilă B, fără ca statele membre să fie obligate să le pună la dispoziția Comisiei.

⁶³ Un asemenea obiectiv rezultă, în special, din considerentul (6) al Regulamentului nr. 2028/2004, conform căruia „[s]istemul contabilității în partidă dublă, introdus în 1989, a fost elaborat cu scopul de a stabili o distincție între creanțele existente și creanțele recuperate. Sistemul menționat anterior nu și-a îndeplinit decât parțial obiectivele privind mecanismul de descărcare din înregistrările contabile [B]. Controalele efectuate de Curtea de Conturi și de Comisie au evidențiat anomalii recurente în păstrarea contabilității [i] [B], care au împiedicat respectiva contabilitate să reflecte situația reală în materie de recuperare. Este util ca din contabilitatea [B], la sfârșitul unei perioade date, să fie descărcate sumele a căror recuperare a devenit incertă și a căror menținere conduce la un sold inexact.”

⁶⁴ În ceea ce privește dispozițiile de natură procedurală, acestea trebuie să fie aplicate în prezentul litigiu, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 60 din prezenta hotărâre.

- 65 Cu toate acestea, trebuie subliniat de la bun început că posibilitatea statelor membre de a fi scutite de obligația de a pune la dispoziția Comisiei sumele corespunzătoare drepturilor constatate impune nu numai respectarea condițiilor prevăzute la articolul 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat, ci și condiția ca drepturile menționate să fi fost înregistrate corespunzător în evidența contabilă B.
- 66 Astfel, articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1150/2000 prevede că statele membre trebuie să țină o contabilitate a resurselor proprii prin trezoreria fiecărui stat membru sau a organismului desemnat de acestea. În temeiul alineatului (3) literele (a) și (b) al aceluiași articol, statele membre sunt obligate să înregistreze în evidența contabilă A drepturile constatate conform articolului 2 din acest regulament cel târziu în prima zi lucrătoare după data de 19 din luna a doua următoare celei în care a fost constatat dreptul respectiv, fără a aduce atingere posibilității de a înregistra în evidența contabilă B, în același termen, drepturile constatate care „nu au fost recuperate încă” și pentru care „nu s-a furnizat nicio cauțiune”, precum și drepturile constatate și „acoperite de garanții[, care] fac obiectul contestărilor și sunt susceptibile de a suporta variații în urma diferendelor apărute” (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, punctul 74).
- 67 Pe de altă parte, pentru a pune la dispoziție resurse proprii, articolul 9 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1150/2000 impune fiecărui stat membru să înscrie resursele proprii în creditul contului deschis în acest scop în numele Comisiei, conform procedurii definite la articolul 10 din regulamentul menționat. În conformitate cu alineatul (1) al acestei ultime dispoziții, după deducerea cheltuielilor de încasare, înregistrarea resurselor proprii trebuie efectuată cel târziu în prima zi lucrătoare după data de 19 a celei de a doua luni următoare celei în care s-a constat dreptul în conformitate cu articolul 2 din același regulament, cu excepția drepturilor înregistrate în evidența contabilă B în temeiul articolului 6 alineatul (3) litera (b) din acest regulament, pentru care înregistrarea trebuie efectuată, cel mai târziu, în prima zi lucrătoare după data de 19 a celei de a doua luni următoare lunii în care a avut loc „recuperarea” (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Germania, citată anterior, punctul 75).

- 68 Înregistrarea resurselor proprii în evidența contabilă B reflectă astfel o situație excepțională, caracterizată prin faptul că permite statelor membre ori să nu pună la dispoziția Comisiei aceste drepturi de la data constatării acestora, întrucât nu au fost recuperate, în temeiul articolului 6 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 1150/2000, ori să fie scutite să procedeze astfel dacă drepturile respective se dovedesc nerecuperabile din cauza unor motive de forță majoră sau din alte motive care nu le pot fi imputate, în temeiul articolului 17 alineatul (2) din acest regulament.
- 69 În aceste condiții, pentru a putea beneficia de o asemenea situație excepțională, este necesar ca înregistrarea drepturilor constatate în evidența contabilă B să fi fost efectuată de statele membre cu respectarea dreptului Uniunii.
- 70 În speță, lipsa constatării și a recuperării drepturilor corespunzătoare resurselor proprii ale Uniunii rezultate din taxele pe importurile efectuate de Fonderie între anii 1997 și 2002 își are originea în comportamentul funcționarilor vamali italieni, care, astfel cum a constatat Curtea la punctul 44 din prezenta hotărâre, trebuie imputat Republicii Italiene.
- 71 În cazul în care comportamentul menționat ar fi fost conform obligațiilor impuse, în special, la articolul 2 alineatele (1) și (2), precum și la articolul 6 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul nr. 1150/2000, drepturile corespunzătoare resurselor proprii în cauză ar fi fost constatate chiar de la realizarea operațiunilor de import și de la plata subsecventă a taxelor vamale și, astfel, ar fi trebuit să fie înregistrate în evidența contabilă A cel târziu în prima zi lucrătoare după data de 19 din luna a doua următoare celei în care au fost constatate aceste drepturi.
- 72 Rezultă că, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 77 din concluzii, Republica Italiană, pe de o parte, trebuie să fie tratată, pentru perioada cuprinsă între 1997

și 2002, ca și cum ar fi constat drepturile și le-ar fi înregistrat în evidența contabilă A. Pe de altă parte, acest stat membru nu poate invoca faptul că sunt îndeplinite condițiile pentru înregistrarea în evidența contabilă B, întrucât, pentru că nu a constat drepturile, statul membru însuși a provocat apariția condițiilor de aplicare a articolului 6 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 1150/2000.

⁷³ Întrucât autoritățile italiene au înregistrat în mod nelegal drepturile corespunzătoare resurselor proprii în evidența contabilă B, dispozițiile articolului 17 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1150/2000 modificat nu sunt aplicabile.

⁷⁴ Prin urmare, mijlocul de apărare suplimentar invocat de Republica Federală Germania trebuie înlăturat.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 10 CE

⁷⁵ În ceea ce privește încălcarea articolului 10 CE, de asemenea invocată de Comisie, este suficient să se sublinieze că nu se impune constatarea unei neîndepliniri a obligațiilor generale conținute în dispozițiile acestui articol distinctă de neîndeplinirea constatată a obligațiilor mai specifice care îi reveneau Republicii Italiene în temeiul articolului 8 din Decizia 2000/597 și al articolelor 2, 6, 10, 11 și 17 din Regulamentul nr. 1150/2000 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 octombrie 2007, Comisia/Danemarca, citată anterior, punctul 36).

- 76 Având în vedere toate cele de mai sus, trebuie să se constate că, prin refuzul de a pune la dispoziția Comisiei resursele proprii corespunzătoare datoriei vamale rezultate din eliberarea, începând cu 27 februarie 1997, de către Direzione compartimentale delle dogane per le Regioni Puglia e Basilicata, cu sediul în Bari, a unor aprobări nelegale de înființare și de funcționare a unor depozite vamale de tip C la Taranto, urmate de aprobări subsecvente de transformare sub control vamal și de perfecționare activă, până la revocarea acestora, la 4 decembrie 2002, Republica Italiană nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 8 din Decizia 2000/597 și al articolelor 2, 6, 10, 11 și 17 din Regulamentul nr. 1150/2000.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 77 În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Italiene la plata cheltuielilor de judecată, iar Republica Italiană a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată. Conform alineatului (4) primul paragraf al aceluiași articol, Republica Federală Germania suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară și hotărăște:

- 1) Prin refuzul de a pune la dispoziția Comisiei Comunităților Europene resursele proprii corespunzătoare datoriei vamale rezultate din eliberarea, începând cu 27 februarie 1997, de către Direzione Compartimentale delle Dogane per le Regioni Puglia e Basilicata, cu sediul în Bari, a unor aprobări nelegale de înființare și de funcționare a unor depozite vamale de tip C la Taranto, urmate de aprobări subsecvente de transformare sub control vamal

și de perfecționare activă, până la revocarea acestora, la 4 decembrie 2002, Republica Italiană nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 8 din Decizia 2000/597/CE, Euratom a Consiliului din 29 septembrie 2000 privind sistemul de resurse proprii al Comunităților Europene și al articolelor 2, 6, 10, 11 și 17 din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1150/2000 al Consiliului din 22 mai 2000 privind punerea în aplicare a Deciziei 94/728/CE, Euratom referitoare la sistemul resurselor proprii ale Comunităților.

2) Obligă Republica Italiană la plata cheltuielilor de judecată.

3) Republica Federală Germania suportă propriile cheltuieli de judecată.

Semnături